

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Edity Bakošovej a JUDr. Oľgy Trnkovej v právnej veci žalobcu **A. T.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. N. B., advokátkou v K., proti žalovanému **Z. V.**, bývajúcemu v N., **o zaplatenie 359.000,- Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 9 C 17/2004, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. júna 2008 sp. zn. 5 Co 140/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno rozsudkom z 2. mája 2007 č.k. 9 C 17/2004-302 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 359.000,- Sk spolu s 12,5 % úrokom z omeškania zo sumy 348.500,- Sk od 2.4.2003 do zaplatenia, zo sumy 5.000,- Sk od 20.4.2003 do zaplatenia a zo sumy 5.500,- Sk od 27.4.2003 do zaplatenia, všetko do 3 dní. Zároveň žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 241.670,- Sk k rukám advokátky do 3 dní. Vychádzajúc z vykonaného dokazovania nemal pochybnosti o tom, že žalobca žalovanému požičal na základe ústnej dohody sumu 350.000,- Sk dňa 2.2.2003, kedy si žalovaný prevzal uvedenú sumu od žalobcu v poobedňajších hodinách a 7.2.2003 podpísali

pred notárom dohodu o pôžičke. Z tejto sumy mu žalovaný vrátil len 1.500,- Sk, čo mal preukázané výpisom zo sporožirového účtu. Taktiež mal preukázanú existenciu ďalšej pôžičky vo výške 10.500,- Sk so splatnosťou sumy 5.000,- Sk dňa 19.4.2003 a splatnosťou sumy 5.500,- Sk dňa 26.4.2003, keď účastníci 13.4.2003 uzatvorili dodatok k zmluve o pôžičke, ktorá mala slúžiť na vybavenie pôžičky, aby vedel žalovaný splatiť žalobcovi dlh. S poukazom na ustanovenie § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi aj úroky z omeškania, keďže žalovaný sa s platením dostal do omeškania. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p., úspechom žalobcu v konaní a vznikom mu trov na právnom zastúpení a súdnom poplatku.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalovaného rozsudkom z 25. júna 2008 sp. zn. 5 Co 140/2007 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol a žalobcovi uložil zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v sume 105.146,- Sk k rukám advokáta do 3 dní. Na základe doplneného dokazovania odvolací súd dospel k záveru, že žalobca nepreukázal poskytnutie pôžičky 350.000,- Sk žalovanému dňa 1.2.2002 ako je to uvedené v dohode o pôžičke zo 7.2.2003, takúto sumu žalovanému ani reálne nikdy neodovzdal, nepreukázal ani svoju solventnosť na takúto sumu a rovnako nepreukázal ani poskytnutie pôžičky žalovanému dňa 13.4.2003 v sume 10.500,- Sk. Mal preukázané, že žalobca sa dopustil proti žalovanému protispoločenského konania spáchajúc trestný čin vydierania a trestný čin porušovania domovej slobody, za ktoré bol právoplatne odsúdený. Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne nesprávny zmenil a žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 a § 149 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie a to s výslovným poukazom len na ustanovenie § 236 a nasl. O.s.p. V dôvodoch dovolania podrobne zopakoval jednotlivé výpovede svedkov i účastníkov konania a zameral sa na jednotlivé, podľa neho bezvýznamné odlišnosti výpovedí, ktoré môžu byť spôsobené aj odstupom času a ktoré sú podľa jeho názoru, základom rozhodnutia odvolacieho súdu, pričom odlišnosti vo výpovediach žalovaného ponechal odvolací súd bez povšimnutia. Nepovažoval za správne pokiaľ odvolací súd uviedol, že je viazaný výrokom trestného rozkazu Okresného súdu v Komárne 1T 67/04, pretože z neho nevyplýva, že by žalovanému pôžičku neposkytol. Na odpore proti trestnému rozkazu netrval len preto, aby nebol obmedzený vo výkone svojej práce. Odvolací súd sa dôsledne neriadil ustanovením § 132 O.s.p., keď svoje rozhodnutie vyniesol len po čiastočnom vyhodnotení dôkazov, na základe ktorých v odôvodnení rozsudku uviedol, že

nepreukázal poskytnutie pôžičky. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že sa neoboznámil s výsledkami vykonaného dokazovania súdom prvého stupňa, a preto nemohol ani správne vyhodnotiť skutkový stav tak, ako ho opakovane zistil súd prvého stupňa. Navrhol preto rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhol dovolanie zamietnuť, pretože odvolací súd na základe doplneného dokazovania posúdil vec správne, keď bez preukázania odovzdania finančných súm žalobu zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p., dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/

O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania a prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom, či súdom nesprávne obsadeným). Dovolateľ žiadnu z týchto väd nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Inou vadou konania na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Z obsahu dovolania žalobcu možno dovodiť, že tento ako dovolací dôvod uplatňuje ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 657 Občianskeho zákonníka, zmluvou o pôžičke prenecháva veriteľ dlžníkovi veci určené podľa druhu, najmä peniaze, a dlžník sa zaväzuje vrátiť po uplynutí dohodnutej doby veci rovnakého druhu.

Z citovaného zákonného ustanovenia teda vyplýva, že pre uzavretie dohody o pôžičke sa nevyžaduje písomná forma, takže táto zmluva môže byť uzavretá i ústne alebo konkludentným spôsobom. Podstatnou náležitosťou obsahu takejto dohody je okrem označenia zmluvných strán, predovšetkým určenie predmetu pôžičky; z obsahu zmluvy musí vyplývať i povinnosť dlžníka vrátiť veci rovnakého druhu (peňazí). Keďže táto zmluva je

reálnou zmluvou (kontraktom), k jej uzavretiu zákon vyžaduje i skutočné odovzdanie predmetu pôžičky veriteľom dlžníkovi.

Podľa § 120 ods. 1 veta prvá O.s.p., účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení.

Citované ustanovenie stanovuje dôkaznú povinnosť účastníkov v sporovom konaní, t.j. povinnosť označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Iniciatíva pri zhromažďovaní dôkazov leží zásadne na účastníkoch konania. Účastník, ktorý neoznačil dôkazy potrebné na preukázanie svojich tvrdení, nesie nepriaznivé dôsledky v podobe takeého rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať zo skutkového stavu zisteného na základe vykonaných dôkazov. Rovnaké následky postihujú i toho účastníka, ktorý síce navrhol dôkazy o pravdivosti svojich tvrdení, no hodnotenie vykonaných dôkazov súdom vyústilo do záveru, že dokazovanie nepotvrdilo pravdivosť skutkových tvrdení účastníka. Zákon určuje dôkazné bremeno ako procesnú zodpovednosť účastníka za výsledok konania, pokiaľ je určovaný výsledkom vykonaného dokazovania. Dôsledkom toho, že tvrdenie účastníka nie je preukázané (v tom zmysle, že súd ho nepovažuje za pravdivé) ani na základe navrhnutých dôkazov, ani na základe dôkazov, ktoré súd vykonal bez návrhu, je pre účastníka nepriaznivé rozhodnutie. Aby účastník mohol splniť svoju zákonnú povinnosť označiť potrebné dôkazy, musí predovšetkým splniť svoju povinnosť tvrdenia. Predpokladom dôkaznej povinnosti je teda tvrdenie skutočností účastníkom, tzv. bremeno tvrdenia. Medzi povinnosťou tvrdenia a dôkaznou povinnosťou je úzka vzájomná väzba. Ak účastník nesplní svoju povinnosť tvrdiť skutočností rozhodné z hľadiska hypotézy právnej normy, potom spravidla ani nemôže splniť dôkaznú povinnosť. Nesplnenie povinnosti tvrdenia, teda neunesenie bremena tvrdenia, má za následok, že skutočnosť, ktorú účastník vôbec netvrdil a ktorá nevyšla inak v konaní najavo, spravidla nebude predmetom dokazovania. Ak ide o skutočnosť rozhodnú podľa hmotného práva, potom neunesenie bremena tvrdenia o tejto skutočnosti bude mať pre účastníka väčšinou za následok pre neho nepriaznivé rozhodnutie. Zákon účastníkom ukladá povinnosť tvrdiť všetky potrebné skutočností; potrebnosť, teda okruh rozhodujúcich skutočností, je určovaný hypotézou hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer účastníkov. Táto norma zásadne určuje jednak rozsah dôkazného bremena, t.j. okruh skutočností, ktoré musia byť ako rozhodné preukázané, jednak nositeľa dôkazného bremena. Tak napr. v spore o zaplatenie kúpnej ceny má predávajúci ako žalobca bremeno tvrdenia, že s kupujúcim ako žalovaným uzavrel kúpnu zmluvu a že žalovaný kúpnu cenu riadne a včas nezaplatil. Z tohto

bremena tvrdenia potom pre žalobcu vyplýva bremeno dôkazné len pokiaľ ide o preukázanie tvrdenia, že zmluva bola uzavretá. Ak táto skutočnosť bude preukázaná, žalobca uniesol ako bremeno tvrdenia, tak i dôkazné bremeno. Naopak žalovaný, ak sa chce úspešne brániť, musí tvrdiť, že kúpnu cenu zaplatil a o svojom tvrdení ponúknuť dôkazy (ak nebude namieste obrana námietkou premlčania, započítania a pod.). Ide tu o rozdelenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena medzi účastníkmi v spore v závislosti na tom, ako vymedzuje právna norma práva a povinnosti účastníkov.

V prejednávanej veci mal žalobca bremeno tvrdenia, že so žalovaným uzavrel zmluvu o peňažnej pôžičke a že žalovaný pôžičku nevrátil. Z tohto bremena mal povinnosť preukázať uzavretie zmluvy, teda existenciu právneho vzťahu z pôžičky. Na preukázanie tejto skutočnosti predložil ako dôkaz dohodu o pôžičke zo 7.2.2003 a dodatok k pôžičke z 13.4.2003. Žalobca však nepreukázal skutočné odovzdanie peňazí žalovanému a žalovaný poprel, že peniaze od žalobcu prevzal.

Zatiaľ čo súd prvého stupňa na základe ním vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobca uniesol tak bremeno tvrdenia, ako aj dôkazné bremeno, odvolací súd dospel k opačnému záveru. Odvolací súd zopakoval dokazovanie oboznámením sa zmluvami o pôžičke zo 7.2.2003 a jej dodatkom z 13.4.2003, zmluvou o poskytnutí hypotekárneho úveru žalovanému a jeho manželke V., a.s. B. z 15.5.2002 v sume 500.000,- Sk, zmluvou o Č. sporiteľskom úvere z 15.7.2004 o poskytnutí peňažných prostriedkov žalovanému a jeho manželke vo výške 100.000,- Sk, kúpnu zmluvou z 9.1.2001 ohľadom nákladného vozidla L. za 246.000,- Sk, faktúrou č. X. z 9.1.2001, výdavkového pokladničného dokladu a príjmového pokladničného dokladu a ďalších faktúr predložených žalovaným, doplnil dokazovanie výsluchmi účastníkov a dospel k iným skutkovým zisteniam ako súd prvého stupňa, čo malo za následok iné právne posúdenie veci a ustálenie záveru, že žalobca nepreukázal existenciu zmluvy o pôžičke v sume 350.000,- Sk z 2.2.2003 a nepreukázal ani existenciu zmluvy o pôžičke v sume 10.500,- Sk z 13.4.2003. Uzavrel, že obe zmluvy neboli reálnymi kontraktmi, pretože žalobca nepreukázal v konaní, že žalovanému skutočne odovzdal sumu peňazí tvoriacu predmet pôžičky. Výpovede žalobcu vyhodnotil ako účelové a nepravdivé, ktoré menil podľa toho, čo v konaní vyšlo najavo.

Z obsahu spisu aj pre dovolací súd jednoznačne vyplýva, že žalobca v žalobe z 12. novembra 2003 uvádzal, že 2.2.2003 poskytol žalovanému pôžičku v sume 350.000,- Sk

a o poskytnutí pôžičky spísali dohodu 7.2.2003, v ktorej sa ale uvádza, že pôžička bola poskytnutá 1.2.2003, ktorú mal žalovaný vrátiť do 1.4.2003. Žalovaný tvrdil, že v skutočnosti mu žalobca poskytol pôžičku len vo výške 80.000,- Sk, ktorú mu aj vrátil, nie však včas a žalobca postupne žiadal vrátiť vyššie sumy. Žalobca tvrdil, že sumu 350.000,- Sk odovzdal žalovanému v prítomnosti svojej manželky v hotovosti 1.2.2003 a potvrdil aj existenciu pôžičky v sume 80.000,- Sk a tiež jej vrátenie. Tvrdil tiež poskytnutie pôžičky vo výške 10.500,- Sk dňa 13.4.2003. Žalobca v konaní uvádzal dva rozdielne dátumy poskytnutia pôžičky vo výške 350.000,- Sk a to 1.2.2003 a 2.2.2003 a to v rôznych písomných podaniach v rámci súdneho konania. Do zápisnice o výsluchu obvineného z 13.11.2002 pred Odborom kriminálnej polície Okresného riaditeľstva PZ v Komárne uviedol dátum 1.2.2003. O pôžičke z 13.4.2003 sa v tejto zápisnici nezmienil. Okrem toho, že žalobca nebol dôveryhodný v tvrdení akým spôsobom došlo k poskytnutiu pôžičky (na základe osobného stretnutia dňa 1.2.2003, alebo telefonického kontaktu, či k odovzdaniu peňazí došlo v poobedňajších hodinách dňa 2.2.2003, prečo je v dohode zo 7.2.2003 uvedený dátum 1.2.2003 a pod.), nepreukázal ani spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti, že mal v byte hotovosť v sume 350.000,- Sk a to či už 1.2.2003 alebo 2.2.2003. Žalobca najskôr tvrdil, že suma 350.000,- Sk je jeho výlučným majetkom pochádzajúcim z jeho dedičstva (por. č.l. 82). Matka žalobcu uviedla, že túto sumu po predaji rodinného domu dali žalobcovi ešte spolu s teraz už jej nebohým manželom v roku 1998 (por. č.l. 102), pričom v spise je založená kúpna zmluva zo dňa 16.11.1993, podľa ktorej rodinný dom bol predaný za sumu 178.000,- Sk. Žalobca neskôr tvrdil, že peniaze dostal od rodičov na zakúpenie bytu (por. č.l. 272) v roku 1998, neskôr uviedol že sa tak stalo v roku 2002 (por. č.l. 350). Dovolací súd sa stotožnil s názorom odvolacieho súdu, že žalobca nepreukázal nielen skutočné odovzdanie peňazí v sume 350.000,- Sk, ale ani to, že takúto sumu mal vôbec k dispozícii ku dňu 1.2.2003 alebo 2.2.2003. Odvolací súd sa stotožnil aj s názorom odvolacieho súdu, že žalobca v konaní nepreukázal ani reálne poskytnutie pôžičky v sume 10.500,- Sk dňa 13.4.2003, pričom tu v celom rozsahu odkazuje na dôvody uvedené v rozsudku odvolacieho súdu. Stotožňuje sa tiež s názorom odvolacieho súdu, že žalovaný v konaní preukázal, že v takom čase na poskytnutie pôžičky nebol odkázaný.

Žalobca tak neunesol dôkaznú povinnosť ohľadne svojho tvrdenia a právny záver odvolacieho súdu o nedôvodnosti žaloby zodpovedal skutkovým zisteniam, keď v konaní nebolo preukázané, že k reálnemu odovzdaniu peňažnej sumy došlo. Odvolací súd preto správne rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom je vecne správne. S jeho závermi, ktoré nevybočili z medzí hľadísk stanovených zákonom, a ktoré sú aj v súlade s pravidlami logického usudzovania, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky v celom rozsahu stotožňuje a v podrobnostiach odkazuje na jeho správne dôvody, vedúce k zmene rozsudku prvého stupňa a zamietnutiu žaloby žalobcu.

V súvislosti s dovolacou námietkou o nesprávnom hodnotení dôkazov odvolacím súdom Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné ešte poznamenať, že hodnotenie dôkazov nie je v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. samostatným dovolacím dôvodom.

Z uvedeného vyplýva, že dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nebol daný a keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní úspešnému žalovanému vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 4 v spojení s § 224 ods. 1 a § 242 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. decembra 2009

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Emília Kišacová